

CHUYÊN VIÊN CHUYÊN GIA CHÍNH TRỊ

Phan Đình Tăng

Danh từ chuyên viên đã được sử dụng ở miền Nam VN trước 75 để chỉ những người chuyên môn một ngành nào đó nhiều khi không phải "khoa học kỹ thuật".

Vào thập niên 1950 chính phủ Ngô Đình Diệm đã lập một ngạch đặc biệt gọi là "chuyên viên phủ tổng thống" gồm đa số các Ái hữu Công Chánh để cố vấn và thanh tra các ngành chuyên môn.

Cũng trong khoảng thời gian đó, bần Tăng đang trụ trì ở Paris thì tòa Đại sứ VN thông báo có một phái đoàn chính phủ muốn gặp một số chuyên viên ở Pháp. Đến đó gặp các "đàn anh" đang phục vụ trong chính phủ NDD. Họ cho chúng tôi biết là chính phủ đang cần những "chuyên viên sáng giá" như chúng tôi, về sẽ được trọng dụng ngay. Nếu vì một lý do nào đó chưa về được thì nên họp nhau lại để nghiên cứu các vấn đề kỹ thuật để chuẩn bị về giúp nước sau này.

Nghe êm tai và cũng hợp với nguyện vọng của các chàng trai thế hệ nên một nhóm trẻ vừa

mới tốt nghiệp ở Mines, Ponts et Chaussées, Centrale des Arts et Manufactures đã họp mặt để bàn luận. Chúng tôi quyết định bắt đầu bằng một việc đơn giản là sưu tầm các thể lệ xây cất của Pháp, dịch ra và chọn danh từ kỹ thuật để sau này tiến đến một thể lệ chung cho VN. Đang trên đà hoạt động thì không bao lâu sau một số "đàn anh" trở lại Paris và cho chúng tôi biết là... nên dẹp việc ấy lại, đợi thời cơ!! mà không có một lời giải thích cho hợp lý. Chúng tôi ra về với nhiều thắc mắc ai nấy đều chán nản.

Cho đến một ngày tình cờ tôi gặp một người xung là làm việc trong văn phòng của cố vấn Ngô Đình Nhu cho tôi một đáp số, tuy không kiểm chứng được, nhưng nghe hợp lý:

"Các 'cha' ấy sau khi đã xúi các anh làm việc ấy liền về 'tâu' với tổng thống là họ đã lôi kéo được một số chuyên viên thương thặng ở ngoại quốc sẵn sàng về giúp nước theo tiếng gọi của họ. Ông cố vấn không tin cho lệnh điều tra nên mấy cha đó mới vội vàng yêu cầu các

anh 'lặn' đi mà không tiện nói lý do!"

Từ kinh nghiệm đó tôi rút ra được bài học là các người làm chính trị hay lợi dụng danh nghĩa chuyên viên của ta và ta cũng nên lợi dụng cái thế đó để làm được việc cho ta và cho nước nhà. Mặc cảm cho chính trị là "đo ráy" đã nhường chỗ cho quan niệm: 'chính trị dùng nhiều đòn phép đo ráy nhưng cần thiết, ta phải lợi dụng nó mới làm được những việc mà ta muốn, miễn là mục tiêu của ta sạch sẽ thì thôi!"

Nhảy xuống dòng nước để cứu người khỏi chết đuối có nên làm không? Theo tôi thì cứu người là cử chỉ đẹp, nước đó chỉ tạm thời, ta có thể tắm xả phòng cho sạch.

Trong lúc đó các chuyên viên nên tự xét mình đừng nên tự phụ quá sẽ bị thất vọng và chán nản. Các danh từ tâng bốc như chuyên viên thượng thặng, chuyên viên quốc tế nghe cho vui chứ đừng lưu tâm đến. Luôn luôn nhớ là "Bác Hồ" đã nói: "Mảnh bằng không bằng bãi phân trâu. Đốt ra tro bón cây không tốt bằng bãi phân trâu". Người ta tâng bốc mình thì cứ nhận cho sướng, nhưng phải đề cao cảnh giác là họ không coi mình ra gì. Kiêu ngạo quá sẽ gây. Đã biết vậy rồi thì khi bị bỏ rơi, vắt chanh bỏ vỏ cũng ít buồn và chán nản!

Theo không gian và thời gian danh từ chuyên viên đã biến hóa. Trong các Thỏa hiệp án (Project Agreement) của viện trợ Mỹ trong thời cộng hòa

để chỉ các chuyên viên phụ trách dự án bên VN hay bên Mỹ, họ thường tránh dùng chữ "advisor" (cố vấn) mà hay dùng chữ "counterpart" (chuyên viên đối ứng).

Sau 75, một hôm trong trại học tập cải tạo, buồn quá chúng tôi đeo gỗ làm ra một bộ bài "mã chược dã chiến" để đánh với nhau cho đỡ ghiền. Một cán bộ quản giáo đi ngang hỏi các anh đánh bài gì vậy? Chúng tôi chưa kịp giải thích thì anh nhìn bài rồi nói: "à, tôi biết rồi. Tôi đã thấy các chuyên gia Trung quốc đánh bài này!" Từ đó tôi biết là miền bắc gọi các cố vấn hay chuyên viên đối ứng là "chuyên gia": chuyên gia Liên xô, chuyên gia Trung quốc.

Chuyên viên hay chuyên gia chỉ là một cách gọi cho kêu, thực chất người ta đánh giá chúng ta trên những thành quả của công cuộc ta đã thực hiện.

Vào trong Nam học, tôi nghe giai thoại ông bác vật X với một cái muỗng cà phê có thể làm xập một cây cầu kiên cố! Nghe như chuyện phong thần! Nhưng khi làm việc ở Pháp tôi được giao nghiên cứu "tác dụng cộng hưởng" (effet de résonance) của sự rung chuyển có chu kỳ (vibrations périodiques) của một nhà thờ ở Nantes khi chuông đánh và gió thổi theo chu kỳ và một nhà máy làm giấy Lincoln ở Normandie thì mới biết tác dụng tai hại của sức "cộng hưởng". Khi còn ở trường học, giáo sư đã đặc biệt lưu ý về sức cộng hưởng đưa ra ví dụ là khi

qua cầu các toán binh sĩ duyệt binh luôn luôn được lệnh "brouillez vos pas" (đi lộn xộn) không được đi theo nhịp "hắc đở" nữa! Và giáo sư chiếu cuốn phim ngắn về cái cầu Tacoma ở Washington State đã uốn khúc như con rồng trước khi gãy ra từng mảnh với sức gió hiu hiu nhẹ nhung đúng với chu kỳ của cái sàn cầu. Các nhận xét đó đã đưa đến luật làm cầu treo phải làm sàn cầu cứng để chu kỳ rung chuyển ngắn lại không thể cộng hưởng với chu kỳ gió thường là một giây đồng hồ hay dài hơn. Vì vậy mà tôi hiểu được tài của nhà bác vật X chỉ cần tính cho ra chu kỳ rung chuyển của cầu và đánh muỗng cà phê vào cầu cho đúng chu kỳ ấy! (còn đánh được hay không lại là chuyện khác). Nhưng giai thoại "ông bác vật X" có ảnh hưởng tốt là đánh bóng giới chuyên viên VN.

Đối với chuyên viên hay chuyên gia không có gì quý hơn kinh nghiệm, nhất là kinh nghiệm đau thương làm ta nhớ suốt đời! Muốn thực hiện được hoài bão, chuyên viên cần tìm hiểu tình thế, cần được tổ chức, hướng dẫn và nhất là được quyền lực chính trị ủng hộ đúng lúc, đúng chỗ và theo một mục tiêu rõ rệt.

Trường không dạy, nhưng đòi đã dạy ta là công việc của chuyên viên muốn có thành quả phải dính đến chính trị "dơ dáy" và biết chấp nhận sự chạy chọt, lọ lót và "hối lộ". Nếu chuyên viên cho mình là thanh cao không muốn dính đến thì chắc

phải có người khác làm việc ấy cho mình để mình có cảm tưởng là "làm việc chuyên môn thuần túy"!

Tôi đã "chê" chính trị mà gặp một ông bạn lại cực đoan xấp 100 lần! "Ghét của nào Trời cho của ấy" Anh và tôi bị giao cho việc cần kỹ thuật cao nhưng đồng thời cũng dính sâu vào chính trị. Ra khỏi phòng hội, anh ta vội nói:

"Ông Anh muốn làm chi thì làm, cần đàn em ký giấy tờ thì đàn em nhầm mắt ký nhưng cho đàn em miễn tham gia!"

Tôi nói: "Làm gì dữ vậy, việc này cần kỹ thuật cao ta phải góp sức vào chua chát đá làm nỗi, chua gì đá đá ba lông. Vả lại người ta bảo "Bút sa là gà chết". Tôi đi tù thì anh ký giấy cũng đi tù vậy!"

Anh ta nói liều: "Ở tù sướng hơn dính vào chuyện này!"

Dồn vào chân tường, chỉ có 2 đứa, anh không làm thì tôi phải đơn thương độc mã đứng mũi chịu sào! Nếu chuyên viên không muốn dính đến chính trị thì át có người dính thế cho!

Một anh chuyên viên làm hăng tu có cảm tưởng là chuyên môn thuần túy đâu có biết là muốn có việc cho anh làm đã có người phải kiếm việc đôi khi phải chạy chọt lo lót dù đùa.

Một anh chuyên viên làm việc cho chính phủ không chịu hiểu là công việc mình làm luôn luôn dính đến chính trị và hối lộ lọ lót thì hoặc là không làm được việc hay đôi khi bị mất việc như chơi! Thành phố New

Orleans, thuộc tiểu bang Louisiana năm nay có bầu cử thị trưởng và nghị viên thành phố. Hãy nghe 2 ứng cử viên tuyên bố trong một cuộc "đấu lý":

Ứng viên 1: "Nếu tôi được bầu vào ghế Thị trưởng tôi cam đoan sẽ chấm dứt tệ trạng "buôn bán khế ước." Ai nộp vào quỹ tranh cử của tôi 1000 đô la hay hơn sẽ không bao giờ được khế ước của thành phố."

Ứng viên 2: "Không thể nào cam đoan như ông được vì ai cũng biết là tranh cử rất tốn tiền!"

Ở đây các khế ước nghiên cứu đồ án xây cất đều được giao cho những hàng đã nộp tiền vào quỹ tranh cử của thị trưởng hay nghị viên thành phố. Thường thường thì nộp nhiều được nhiều nộp ít được ít! Ta quan niệm việc ấy là "hối lộ" nhưng ở đây sự việc ấy đã thành một tình trạng công khai hợp pháp.

Ở thủ đô Washington D.C. đầy dẫy các hàng "lobbyist" được các công ty, các nhóm thuê để vận động ra những luật, những thế lè lợi cho họ hay chặn đứng, trì hoãn các luật hay các thế lè lợi có hại cho họ. Vận động này bao gồm cả việc lo lót hối lộ gián tiếp hay trực tiếp.

Từ lâu tôi vẫn thắc mắc là thời VHCH tại sao không ai nghĩ ra lobby để cho các cơ quan truyền thông đừng gây phong trào phản chiến, quốc hội đừng trói tay hành pháp để Mỹ bỏ VN đột ngột. Nay lại nghe một thương gia ở Florida

tố cáo là chính phủ Hà nội qua trung gian của một cựu phó thủ tướng VHCH qui hàng đã có hối lộ cho cựu chủ tịch đảng dân chủ và cũng là đương kim bộ trưởng thương mại của chính quyền Clinton để bỏ cấm vận tái lập bang giao! Việc ấy chưa biết thực hư thế nào nhưng xét ra là một việc làm khôn ngoan mà trước đây các tay chính khách cao cường của VHCH không nghĩ đến hay không làm nổi! Chỉ có một tội là để lộ ra làm cho chính quyền Clinton lúng túng không chứng có ảnh hưởng ngược vì chính phủ Mỹ sợ mang tiếng không muốn lập bang giao ngay. Năm 1961 sau khi di quan sát kiều lộ ở Hiệp chủng quốc trước khi về nước tôi được gửi đi dự một khóa hội thảo về truyền thông (seminar on communication). Tinh cờ tôi gặp một người chuyên môn gốc Mỹ La tinh suốt ngày nói về vấn đề hối lộ thối nát. Lập luận của ông là:

"EVERYBODY IS FOR

SALE IF YOU CAN PUT UP A FAIR PRICE!"

Ông ta nói theo kinh nghiệm của ông câu đó đúng bất cứ đâu và bất cứ thời gian nào!

Hiểu được câu đó ta có thể thông cảm cho những bậc trí thức, những người ăn trên ngồi trốc ở VHCH hồi trước mới nghe VC đánh tiếng đá voi vàng vỗ ngực đòi hòa hợp hòa giải để VC nó khi dễ và đồng bào cười chê.

Ta thông cảm vì câu triết lý của ông bạn Nam Mỹ "Everybody is for sale" con người chỉ là con người chưa phải Thánh. Ta chỉ tòi thân là cái "fair price" của họ thấp quá. Mỗi lóe một bóng mồi là đã xông lại "có em đây!"

Và ta cũng hiểu được tại sao họ không nghĩ và không làm lobby trước 75: ăn hối lộ thì dễ mà đi hối lộ khó, làm người kỹ nữ thì dễ mà làm khách mua hoa khó hơn! Than ôi! □

Nhớ bạn

*Đồng chau lai láng dưa dâu chong
Công khfo đợi chờ biết có khfông
Nhắc bạn thêm thương người bạn nhắc
Trong đời ngao ngán cảnh trời đông*

Trần tường Châu (Colorado)
trích Giao Diếm